

Energiaviraston vastaukset Varttitaseen ajankohtaiswebinaarissa 24.9.2021 esitettyihin kysymyksiin

Energiavirasto tuo esiin sen, että vastikään sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta annetusta valtioneuvoston asetuksesta (767/2021) ei ole olemassa hallintokäytäntöä, jonka kautta voitaisiin tulkita asetuksen mukaisten velvollisuuksien yksityiskohtaisia toteuttamistapoja.

Virasto ei siten voi antaa tyhjentäviä linjauksia asetuksen vaatimusten tulkinnoista. Energiavirasto painottaa, että tässä yhteydessä esitetty näkemys ei ole tarkoitettu sitovaksi, vaan virasto tekee sitovat ratkaisunsa sille asiassa osoitettujen tutkintapyyntöjen kautta.

Energiavirastolle suunnatut kysymykset koskivat suurilta osin varttimittauslaitteiston etäohjelmoitavuutta, asetuksen mahdollistamia poikkeuksia varttimittausvelvoitteesta, suunnitelmaa varttimittaukseen siirtymisestä ja asetuksen siirtymäsääntöjä.

Varttimittauslaitteiston etäohjelmoitavuus

Työ- ja elinkeinoministeriö perustelumuistiossa (Ehdotus valtioneuvoston asetukseksi sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta, Muistio 12.8.2021) todetaan näin asetuksen 1 §:n määritelmistä:

”Pykälässä säädettäisiin jatkossa myös varttimittauksesta, jonka määritelmä sisältyisi 10 kohtaan. Momentin 12 kohdassa puolestaan säädettäisiin varttimittauslaitteiston määritelmästä. Varttimittauslaitteisto olisi tuntimittauslaitteisto, joka ohjelmoitaisiin varttimittaukseen ja jonka tekninen toimintakyky riittäisi toteuttamaan varttimittauksen säädetyllä tavalla.”

VNA sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta (767/2021) 1 §:n 1 momentin 10 ja 12 kohdissa säädetään näin:

”10) varttimittauksella 15 minuutin jaksoissa tapahtuvaa sähkön määrän mittaamista ja tämän mittaustiedon rekisteröintiä mittaustiedon muistiin siten, että tunnin ensimmäinen 15 minuutin jakso alkaa tasatunnin alusta;”

ja

”12) varttimittauslaitteistolla tuntimittauslaitteistoa, joka on ohjelmoitu tuntimittauksesta varttimittaukseen, jonka tiedonsiirtoyhteys mahdollistaa varttikohtaisen mittaustiedon siirtämisen päivittäin mittaustiedon verkkovalvottajan luentajärjestelmään ja jolla voidaan säilöä sähkönkulutuksen ja verkkoon syötön mittaustiedot 15 minuutin jaksoittain vähintään 11 vuorokauden ajan;”

Viraston alustavan näkemyksen mukaan varttimittauslaitteiston määrittelyssä olennaista on, onko muutos toteuttavissa vain etänä tehtävällä ohjelmoinnilla, onko mittauslaitteiston muisti riittävä varttidatan säilyttämiseen vaatimusten mukaisesti ja mahdollistaako tiedonsiirtoyhteys mittaustiedon siirron. Virasto katsoo, että muutostoimenpiteillä viitattaisiin lähtökohtaisesti teknisiin muutoksiin, ei esimerkiksi sopimusmuutoksiin arvioinnin perusteena.

Viraston näkemystä oli kysytty myös siitä, että sovelletaanko säädöstä PLC-tekniikalla toimiviin mittareihin. Virasto voi todeta yleisellä tasolla, että PLC-tekniikan soveltaminen mittareihin vaihtelee ja teknisessä toteutuksessa on teknisen sukupolven eroja. Viraston näkemyksen mukaan on siten tapauskohtaista voiko keskittimen kautta ohjelmoida vai tuleeko mittari tai keskitin vaihtaa ennen etäohjelmoinnin onnistumista. Viraston alustavan näkemyksen mukaan mittari ei olisi etäohjelmoitavissa, jos sen osia tulee etäohjelmoitavuuden toteuttamiseksi vaihtaa.

Asetuksen mahdollistamista poikkeuksista

VNA:n sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta (767/2021) mukaan jakeluverkonhaltija voi sen 6 luvun 3 §:n 2 momentissa säädetyissä varttimittausvelvoitteesta:

"Jakeluverkonhaltija voi poiketa varttimittausvelvoitteesta sellaisessa käyttöpaikassa, johon jakeluverkonhaltija ei tämän asetuksen voimaan tullessa ole asentanut tuntimittauslaitteistoa, joka voidaan muuttaa etäyhteydellä varttimittauslaitteistoksi, ja johon sillä ei ole velvollisuutta asentaa uutta etämittauslaitteistoa. Poikkeuksen piiriin voi kuulua ainoastaan sähkönkäyttöpaikka, joka:

- 1) on varustettu enintään 3 x 25 ampeerin pääsulakkeilla;*
- 2) on varustettu yli 3 x 25 ampeerin pääsulakkeilla, jossa sähkönkulutus on enintään 5 000 kilowattituntia vuodessa ja jonne sähkö ostetaan sähkömarkkinalain 67 §:ssä tarkoitetuilla ehdoilla."*

Asetuksen perustelumuistion mukaan:

"Ehdotuksen mukaan jakeluverkonhaltija voisi 3 §:n 2 momentissa säädetyissä tilanteissa poiketa varttimittausvelvoitteesta kokonaan, myös säädetyin siirtymäajan jälkeen. Jakeluverkonhaltija voisi poiketa varttimittauksesta sellaisen käyttöpaikan osalta, johon ei ole asennettu asetuksen voimaan tullessa tuntimittauslaitteistoa, joka olisi ohjelmoitavissa etäyhteydellä varttiin. Poikkeuksen soveltaminen edellyttäisi lisäksi, että jakeluverkonhaltija ei myöskään ole velvollinen asentamaan uutta etämittauslaitteistoa käyttöpaikalle. Poikkeuksen soveltaminen olisi rajattu vain tiettyihin pienempiin käyttöpaikkoihin asetuksen voimaan tullessa voimassa ollut tuntimittausvelvoitetta koskevaa poikkeusta vastaavasti. Suomessa on tällä hetkellä hyvin vähän käyttöpaikkoja, joihin on asennettu tavanomainen mittauslaitteisto ja joihin sovelletaan 5 luvun mukaista tyyppikuormituskäyrämenettelyä. Varttimittausvelvoitteen soveltaminen näiden käyttöpaikkojen osalta ei ole mahdollista ilman mittauslaitteiston vaihtamista. Käyttöpaikalle ei kuitenkaan aina ole mahdollista viedä uutta mittauslaitteistoa tai mittausta ei voida etäluentaa käyttäen toteuttaa. Kaikkia käyttöpaikkoja verkonhaltija ei myöskään ole 6 luvun 1 §:n mukaan velvollinen varustamaan mittauslaitteistolla. Näiden käyttöpaikkojen osalta varttimittausvelvoitteesta voitaisiin poiketa."

Viraston näkemyksen mukaan asetuksessa esitetty listaus poikkeuksista on tyhjentävä, eikä viraston toimivallassa ole myöntää poikkeuksia asetuksen velvoitteisiin.

Suunnitelma varttimittaukseen siirtymisestä

VNA:n sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta (767/2021) 6 luvun 4 §:n mukaan:

"Verkonhaltijan tulee laatia suunnitelma 3 §:ssä säädetyt vaatimukset täyttävän mittauksen järjestämisestä mittausalueellaan ja toimittaa suunnitelma järjestelmävastaavalle kantaverkonhaltijalle kuukauden kuluessa asetuksen voimaantulosta. Suunnitelma on päivitettävä

ennen taseselvitysjakson lyhentymistä 15 minuuttiin vähintään kuuden kuukauden välein, jos siihen tulee muutoksia.”

Perustelumuistion mukaan:

”Pykälän mukaan verkonhaltijan tulisi laatia suunnitelma 3 §:n mukaisen mittauksen järjestämisestä. Tieto varttimittaukseen siirtymisestä olisi olennainen järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan kannalta ennen 15 minuutin taseselvitysjaksoon siirtymistä sen taseselvitykseen ja taseselvitysjakson lyhenemiseen liittyvien tehtävien hoitamiseksi. Suunnitelma tulisi tästä syystä toimittaa järjestelmävastaavalle kantaverkonhaltijalle. Suunnitelma tulisi päivittää ennen taseselvitysjakson lyhenemistä 15 minuuttiin vähintään kuuden kuukauden välein, mikäli siihen tulee muutoksia. Siirtymäsäännöksen mukaisesti ensimmäinen suunnitelma olisi toimitettava kuukauden kuluessa asetuksen voimaantulosta.”

On huomattava, että asetuksen mukaisen suunnitelman on tarkoitus tuottaa tietoa kantaverkonhaltijalle - virasto toivoo Fingridiä ja toimialaa keskustelemaan suunnitelman sisällöstä. Viraston valvonta on asetuksen osalta lähtökohtaisesti jälkikäteistä ja viraston toimivallassa on siten tarvittaessa ja tapauskohtaisesti selvittää ja arvioida onko toimija toimittanut suunnitelman asetuksessa säädetyn mukaisesti. Valvonnan toteuttaminen pohjautuu käytännössä siten Fingridiltä tuleviin ilmoituksiin, jos joku taho ei hoida velvoitteitaan.

Siirtymäsäännökset

VNA:n sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta (767/2021) siirtymäsäännöksissä (8 luku) on määriteltä kaikki mittaukset, joita siirtymäsäännös koskee. Yleisesti todeten, siirtymäsäännöksessä määritellään minkä tyyppisten kuormien mittaukset siirtyvät ensivaiheessa varttimittauksiksi.